NORAKSTS
Lieta Nr.A420587411
A42-02440-12/37

ADMINISTRATĪVĀ RAJONA TIESA
LIEPĀJAS TIESU NAMS

S P R I E D U M S

LATVIJAS TAUTAS VĀRDĀ

Liepājā, 2012.gada 28.septembrī

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:

tiesnese Solvita Sērdiene,

piedaloties *I.F.*,

atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvei *M.V.* un Valsts ieņēmumu dienesta pārstāvjiem *L.R.*, *D.S.* un *L.B.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta pēc *I.F.* (personas kods */personas kods/*) pieteikuma par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

Aprakstošā daļa

[1] Pieteicēja *I.F.* 2011.gada 11.aprīlī vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk - Aģentūra) Liepājas nodaļā ar iesniegumu, lūdzot veikt pensijas pārrēķinu - ieskaitīt darba stāžu un veiktās sociālās iemaksas par 1998.gadu.

Aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas vecākais inspektors 2011.gada 27.maijā pieņēma lēmumu Nr.8643 „Par pensijas pārrēķinu" (turpmāk - sākotnējais lēmums), ar kuru nolēma atteikt pārrēķināt pieteicējai vecuma pensiju priekšlaicīgi no 2010.gada 1.decembra, sakarā ar to, ka no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim pašnodarbināta persona nevarēja būt persona, kura vienlaicīgi ir arī darba ņēmējs *(lietas 8.lapa).*

Aģentūras direktore, izskatot pieteicējas apstrīdēšanas iesniegumu, 2011.gada 25.jūlijā pieņēma lēmumu Nr.11-8/8956 „Par Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas 2011.gada 27.maija lēmumu Nr.8643 „Par pensijas pārrēķinu"" (turpmāk - Lēmums) nolemts atstāt negrozītu sākotnējo lēmumu *(lietas 22.- 23.lapa).* Pamatojoties uz likuma „Par valsts pensijām" 9.panta pirmo daļu, 10.pantu, likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 5.panta ceturto daļu (redakcijā, kas bija spēkā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim), 1.panta 3.punktu, Aģentūra Lēmumā norādīja, ka no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim persona, kura bija darba ņēmējs un vienlaikus guva ienākumus kā pašnodarbinātā persona, bija obligāti sociāli apdrošināma tikai kā darba ņēmējs, un viņai bija tiesības veikt sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas tikai kā darba ņēmējam.

Vadoties no valsts sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmas datiem Aģentūra konstatēja, ka *I.F.* no 1998.gada 1.janvāra līdz 1999.gada 1.martam bija darba attiecībās */darbavieta/*, bet no 1999.gada aprīļa līdz 1999.gada beigām *I.F.* kā darba ņēmējs ir tikai atsevišķos periodos. Ņemot vērā konstatēto Aģentūra atzina, ka nav tiesiska pamata pieteicējas pensijas apmēra noteikšanā ņemt vērā viņas 1998.gadā kā pašnodarbinātā veiktās iemaksas, jo tajā laikā pieteicēja bija darba ņēmēja statusā. Aģentūra norādīja, ka aprēķinot pensijas apmēru periodā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim, tika ņemtas vērā pieteicējas veiktās apdrošināšanas iemaksas laika posmos, kad viņa nebija darba ņēmēja statusā un bija uzskatāma par pašnodarbināto personu.

[2] Pieteicēja *I.F.* iesniegusi tiesā pieteikumu, lūdzot atcelt sākotnējo lēmumu, iekļaut valsts sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmā datus par pašnodarbinātās personas obligātiem maksājumiem laika periodā no 1998.gada janvāra līdz 1999.gada martam un uzdot Aģentūras Liepājas reģionālajai nodaļai veikt vecuma pensijas pārrēķinu.

Pieteikumā norādīts, ka pieteicējas darba stāžs par laika periodu no 1996.gada 1.janvāra līdz 2010.gada 1.decembrim ir 14 gadi un 11 mēneši. Paziņojumā par valsts sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmā uzkrātiem datiem nav uzskaitīti pieteicējas kā pašnodarbinātās personas 1998. un 1999.gadā veiktie obligātie sociālā nodokļa maksājumi. 1998.gadā aprēķinātās sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas ir veiktas pilnā apmērā Ls 170,88. No 1996.gada augusta pieteicēja uzņemta */kolēģija/*, reģistrējusies Valsts ieņēmumu dienestā (turpmāk - Dienests) kā pašnodarbināta persona un sākusi maksāt sociālo nodokli. No šī brīža pieteicēja vairs nav bijusi darba ņēmēja, bet papildus */amats/* darbam turpinājusi darboties atsevišķās */iestāde/* komisijās un veikt atsevišķos gadījumos pasniedzēja darbu. Periodā, kas iekļauts aprēķinā - 1996. un 1997.gads, ir uzskaitītas gan pašnodarbinātās personas sociālā nodokļa iemaksas, gan no izglītības iestādēm pārskaitītie nodokļi, bet 1998.

– 1999.gadā sistēmā tās nav iekļautas. Kāda darbinieka kļūdas dēļ nepareizi noteikts pieteicējas statuss un nav iekļauts pieteicējas nomaksātais sociālais nodoklis.

Pieteicējai nav bijušas pastāvīgas darba attiecības ar */darbavieta/*, nav bijuši darba līgumi ar */darbavieta/* no 1998.gada 1.janvāra līdz 1999.gada 1.martam. Pieteicēja šajā periodā nebija darba ņēmēja attiecībās un nezin, kā šāda informācija radusies valsts sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmā. Darba ņēmējs pieteicēja bija tikai dažas dienas gadā, kad lasīja lekcijas, bet ne gadu un trīs mēnešus.

[3] Ar Administratīvās rajona tiesas tiesneses 2011.gada 2.septembra lēmumu pieteikums pieņemts un ierosināta administratīvā lieta par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Atbildētājas - Latvijas Republikas pusē lietā pieaicinātas iestādes - Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra un Valsts ieņēmumu dienests.

[4] Aģentūra tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā pieteikumu neatzīst, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, papildus paskaidrojot turpmāko.

Valsts sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmā uzkrātie dati apliecina, ka pieteicēja strīdus periodā no 1998.gada 1.janvāra līdz 1999.gada 1.martam Valsts ieņēmumu dienestā reģistrēta darba ņēmējas statusā:

1) */darbavieta/* no 1998.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 5.aprīlim;

2) */darbavieta/* no 1998.gada 1.maija līdz 1999.gada 1.martam;

3) */darbavieta 2/* no 1998.gada 27.novembra līdz 1998.gada 27.novembrim;

4) */darbavieta 2/* no 1998.gada 17.decembra līdz 1998.gada 17.decembrim.

Līdz ar to pieteicējas apdrošināšanas stāžā laikā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim ieskaitīti mēneši, kuros tika veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas (kuros pieteicēja bija darba ņēmējas statusā vai pašnodarbinātās statusā).

No 2001.gada 1.janvāra pieteicējas apdrošināšanas stāžā ieskaitīti mēneši, kuros tika veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas (kuros pieteicēja bija pašnodarbinātās statusā).

Aģentūrai nav tiesiska pamata pensijas apmēra noteikšanā ņemt vērā pieteicējas kā pašnodarbinātās personas 1998.gadā veiktās iemaksas, jo tajā laikā viņa bija darba ņēmēja statusā. Aprēķinot pensijas apmēru periodā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim, tika ņemtas vērā pieteicējas veiktās apdrošināšanas iemaksas laika posmos, kad viņa nebija darba ņēmēja statusā un bija uzskatāma par pašnodarbināto personu ***(lietas 20. – 21.lapa).***

[4.1] Lietas izskatīšanas gaitā iesniegtajā rakstveida paskaidrojumā Aģentūra paskaidrojusi, ka pamatojoties uz Dienests sniegto informāciju par laika periodu no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim pieteicējas kopējā apdrošināšanas stāžā var tikt ieskaitīti šādi pašnodarbinātās periodi – no 1998.gada 6.aprīļa līdz 1998.gada 30.aprīlim, no

1999.gada 2.marta līdz 20.aprīlim, no 1999.gada 22.aprīļa līdz 30.aprīlim, no 1999.gada 1.maija līdz 22.novembrim, no 1999.gada 24.novembra līdz 30.novembrim, no 1999.gada 1.decembra līdz 2000.gada 30.novembrim, ja šajos periodos *I.F.* nav bijusi reģistrēta darba ņēmēja statusā, bet kā pašnodarbinātai no reģistrētajiem ienākumiem ir veiktas Valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas (turpmāk – VSAOIe). (..). *(lietas 116.lapa).*

[5] Dienests tiesai sniegtajā rakstveida paskaidrojumā Lēmumu uzskata par likumīgu un pamatotu, pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt, pamatojoties uz Lēmumā norādītajiem argumentiem, papildus paskaidrojot, ka likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta trešās daļas 1999.gada 25.novembra grozījumus, kas stājās spēkā ar 2011.gada 1.janvāri, ar kuriem mainīts iepriekš noteiktais regulējums attiecībā uz pašnodarbinātās personas statusu, nevar piemērot piešķirot likuma normai atpakaļvērstu spēku, jo tas izriet no tiesiskas valsts principa, kas pieprasa nodrošināt uzticību tiesībām un tiesisko drošību.

[5.1] Lietas izskatīšanas gaitā tiesā iesniegtajos papildus rakstveida paskaidrojumos Dienests, papildus sākotnēji sniegtajā paskaidrojumā minētajam, norādījis turpmāko.

[5.1.1] Dienests no pieteicējas darba devējiem 1998.un 1999.gadā ir saņēmis ziņas par darba ņēmēju kustību un no Lielo nodokļu maksātāju pārvaldes un Dienesta Nodokļu pārvaldes skaidrojuma par situāciju par SIA */darbavieta 2/* un */darbavieta/* redzams, kāda ir bijusi rīcība ar šiem saņemtajiem dokumentiem, resp., nodokļu informācijas sistēmas datu bāzē informācija tiek ievadīta manuāli un pēc tam tā tiek sūtīta uz Aģentūru. Darba devējs, nevis Dienesta darbinieks ir tā persona, kura fiziski aizpilda dokumentos norādīto ziņu atšifrējumu vai paziņojuma saturu, piemēram, kodu 11 vai 20 *(lietas 92.lapa).*

[5.1.2] (..) Dienests konstatējis kļūdu Nodokļu informatīvajā sistēmā. Proti, (..) datu bāzē nekorekti ievadīts pieteicējas darbā pieņemšanas datums. Tādējādi 2012.gada 2.augustā dati tika koriģēti atbilstoši */darbavieta/* ziņojumā par darba ņēmēju kustību norādītajam, un pieteicējas darbā pieņemšanas datums labots no 1998.gada 1.janvāra uz 1998.gada 1.aprīli *(lietas 109.lapa).*

[6] Tiesas sēdē pieteicēja pieteikumā ietverto prasījumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā izklāstītajiem argumentiem. Paskaidroja, ka viņas apdrošināšanas stāžā nav ieskaitīts 1998.gads un 1999.gada pirmais ceturksnis, kad viņa kā pašnodarbinātā veikusi VSAOIe. Strīds ir par to, vai eksistējis līgums ar */darbavieta/* un vai ar */darbavieta/* pieticējai bijušas darba attiecības 15 mēnešus; strīds nav par SIA */darbavieta 2/*. Tā kā pieteicēja zinājusi, ka viņai nebija pastāvīgs darba līgums ar */darbavieta/*, viņa vērsusies */darbavieta/*, kur pieteicējai apgalvots, ka nav tāda līguma. No */darbavieta/* saņemts arī rakstisks paskaidrojums, pieteicēja nekad nav bijusi pastāvīgās darba attiecībās, bet ir bijuši brīži, kad pieteicēja vadījusi kursus 1998.gada aprīlī un maijā. Pret to pieteicējai iebildumi neesot. Pieteicēja neapstrīd, ka mēnešos, kad pieteicējai bijuši ienākumi par lekciju lasīšanu, neieskaita viņas veiktos sociālos maksājumus, bet šīs darba attiecības ir bijušas tikai vienu dienu vai ierēdņu apmācības - līdz nedēļai. Viņa bijusi sagatavota kā pasniedzēja ierēdņu apmācībai un */darbavieta/* veica ierēdņu apmācību aprīlī un maijā. Uz tām dienām, kad

pieteicēja lasījusi lekcijas, bijis darba līgums. Pieteicēja gan pieļauj, ka varbūt līgums bija uz visu kursa nedēļu, jo ierēdņu sagatavošanas kursi bija vienu nedēļu. No 1998.gada 1.janvāra pieticēja reģistrējusies kā fiziska persona - nodokļu maksātājs. No šī brīža pieteicējas statuss Dienestā nav mainīts, joprojām pieteicēja iesniedzot deklarāciju kā pašnodarbināta persona, maksājot obligātos sociālos maksājumus. Būtu pieņemams, ka visu maija mēnesi pieteicējai bijušas attiecības ar */darbavieta/*. Pieteicēja lūdza prasību apmierināt, iekļaut pašnodarbinātās obligātos sociālos maksājumus un apdrošināšanas stāžu no 1998.gada janvāra līdz decembrim, arī par 1999.gadu no 1.janvāra līdz 1.martam, izskaitot ārā tās dienas, par kurām ir darba līgumi pa vienai dienai */darbavieta 2/* novembrī un decembrī, kā arī 1998.gada aprīli un maiju */darbavieta/*.

Pieteicēja lūdza arī pieņemt lēmumu par obligāto sociālo maksājumu iekļaušanu pensijas kapitālā un attiecīgi pieteicējai grozās darba stāžs un lūdza tiesu uzdot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai veikt vecuma pensijas pārrēķinu un piedzīt valsts nodevu.

[6.1] Aģentūras pārstāves nostāja tiesas sēdē par to, vai prasījums netiek atzīts vai tiek atzīts daļēji, nebija konsekventa. Sniedzot paskaidrojumus, Aģentūra balstījās uz Lēmumā un rakstveida paskaidrojumos norādīto.

[6.2] Dienests, atsaucoties uz pārstāvim piešķirtā pilnvarojuma apjomu, pieteikumā ietverto prasījumu neatzina, uzturot iepriekš sniegtos paskaidrojumus.

Motīvu daļa

[7] No lietas materiāliem tiesa konstatē turpmāko.

[7.1] 2011.gada 11.februārī pieteicēja vērsās Aģentūrā ar iesniegumu, kurā lūdza piešķirt priekšlaicīgi vecuma pensiju no 2010.gada 1.decembra pēc vispārējiem noteikumiem *(lietas 39.lapa).*

[7.2] 2011.gada 7.martā Aģentūras Liepājas filiāles inspektore pieņēma lēmumu Nr.6643 „Par pensijas piešķiršanu", ar kuru nolēma piešķirt pieteicējai vecuma pensiju priekšlaicīgi Ls 260,75 apmērā no 2010.gada 1.decembra līdz turpmākam *(lietas 34.lapa).*

Apdrošināšanas stāžs līdz 1995.gada 31.decembrim sākuma kapitāla aprēķinam noteikts 27 gadi, 3 mēneši un 13 dienas, bet kopējais apdrošināšanas stāžs - 41 gads, 3 mēneši un 13 dienas *(lietas 35.lapa).*

Faktiskais stāžs pēc 1996.gada 1.janvāra, kas ņemts vērā piešķirot pensiju, noteikts 14 gadi *(lietas 37.lapa).*

[7.3] 2011.gada 7.martā Aģentūras Liepājas filiāles inspektore pieņēma lēmumu Nr.6644 „Par piemaksas pie valsts pensijas piešķiršanu", ar kuru nolemts piešķirt pieteicējai

piemaksu pie valsts pensijas par apdrošināšanas stāžu līdz 1995.gada 31.decembrim 27 gadiem Ls 18,90 apmērā no 2010.gada 1.decembra līdz turpmākam *(lietas 38.lapa).*

[7.4] 2011.gada 11.aprīlī pieteicēja vērsās Aģentūrā ar iesniegumu, kurā lūdza veikt vecuma pensijas pārrēķinu, ieskaitot pensijas stāžā darba stāžu un sociālās iemaksas par 1998.gadu *(lietas 31.lapa).*

[7.5] 2011.gada 28.aprīlī Aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas vadītāja sniedza pieteicējai atbildi Nr.29.1.2-8.7/104 „Par sociālās apdrošināšanas iemaksām", kurā pamatojoties uz likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta trešo daļu (redakcijā, kas bija spēkā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim) paskaidroja pieteicējai, ka viņas pensijas aprēķinā nav ņemamas vērā apdrošināšanas iemaksas, ko šajā periodā pieteicēja veikusi kā pašnodarbinātā persona *(lietas 30.lapa).*

[7.6] 2011.gada 9.maijā Aģentūras Liepājas nodaļā saņemts pieteicējas iesniegums, kurā pieteicēja nepiekrita Aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas vadītājas 2011.gada 28.aprīļa atbildē Nr.29.1.2-8.7/104 „Par sociālās apdrošināšanas iemaksām" norādītajam un lūdza atteikumu par piešķirtās pensijas pārrēķinu, sniegt administratīvā akta veidā, norādot pārsūdzības kārtību *(lietas 27.lapa).*

[7.7] 2011.gada 27.maijā Aģentūras Liepājas reģionālās nodaļas vecākais inspektors pieņēma sākotnējo lēmumu, ar kuru nolēma atteikt pieteicējai *(lietas 26.lapa).*

[7.8] Nepiekrītot sākotnējam lēmumam, pieteicēja to apstrīdēja Aģentūras direktorei. Sūdzība pamatota ar pieteikumā tiesai norādītajiem argumentiem *(lietas 24.lapa).*

[7.9] 2011.gada 25.jūlijā Aģentūras direktore pieņēma Lēmumu, ar kuru nolēma atstāt negrozītu sākotnējo lēmumu *(lietas 22.-23.lapa).*

[7.10] Nepiekrītot Lēmuma, pieteicēja 2011.gada 26.augustā to pārsūdzējusi tiesā *(lietas 4.- 5.lapa).*

[8] No pieteikuma izriet, ka tas iesniegts, iebilstot Aģentūras lēmumam, ar kuru atteikts pieteicējas apdrošināšanas stāžā ieskaitīt laika periodu no 1998.gada janvāra līdz 1999.gada 1.martam, par kuru pieteicēja kā pašnodarbināta persona veikusi VSAOIe, jo šajā periodā pieteicējai valsts sociālās apdrošināšanas sistēmā reģistrēts darba ņēmēja statuss.

Tādējādi secināms, ka pieteicēja, vēršoties Aģentūrā, un pēc tam tiesā, vēlējusies panākt labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu.

[8.1] Lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies *(sk. Senāta 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-118/2007 10.punktu).*

[9] Noklausoties procesa dalībnieku sniegtos paskaidrojumus, iepazīstoties ar lietas materiāliem un izvērtējot tos, tiesa atzīst, ka pieteikums daļā ir apmierināms, bet daļā atstājams bez izskatīšanas.

[10] Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 9.panta pirmo daļu valsts pensijas apmērs ir atkarīgs no apdrošināšanas stāža, kurā ieskaitāmi mēneši, kuros veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas attiecīgajam valsts sociālās apdrošināšanas veidam.

Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" 9.panta otrās daļas 1.punkta a un b apakšpunktu, apdrošināšanas stāžu veido apdrošināšanas iemaksu periodi, kuru laikā persona bijusi obligāti sociāli apdrošināmā persona kā a) darba ņēmējs, par kuru veiktas vai bija jāveic apdrošināšanas iemaksas, b) pašnodarbinātais, kurš veicis apdrošināšanas iemaksas (..).

Likuma „Par valsts pensijām" 10.pantā noteikts, ka apdrošināšanas stāžu apliecina Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrā uzkrātie dati, kas pierāda apdrošināšanas iemaksu izdarīšanu.

[11] Lietā ir strīds par to, vai pieteicējas apdrošināšanas stāžā ieskaitāms laiks, kad viņa, atrazdamies darba ņēmēja statusā */darbavieta/* (agrākais nosaukums - */darbavieta/*), veikusi valsts sociālās apdrošināšanas obligātās iemaksas kā pašnodarbināta persona.

Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 5.panta ceturtajā daļā *(redakcijā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim)* noteikts, ka persona ir sociāli apdrošināta un tai (par to) ir jāveic obligātās iemaksas, sākot ar dienu, kad šī persona ir ieguvusi darba ņēmēja vai pašnodarbinātā statusu vai šā panta pirmajā, otrajā vai trešajā daļā minēto statusu. Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 3.punktā, atklājot jēdziena pašnodarbinātais saturu, norādīts, ka pašnodarbinātais ir persona, kura nav atzīstama par darba ņēmēju saskaņā ar šā panta 2.punktu, bet gūst ienākumu, citstarp, kā */amats/*.

Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" izpratnē par darba ņēmējiem atzīstamas šādas personas - a) persona, kura ir darba attiecībās ar darba devēju saskaņā ar Latvijas Darba likumu kodeksu, b) uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) īpašnieks (īpašnieki), kas, nebūdams darba tiesiskajās attiecībās ar sava uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) pārvaldes institūciju, veic šā uzņēmuma (uzņēmējsabiedrības) operatīvās vadības funkciju, ja šajā uzņēmumā (uzņēmējsabiedrībā) likumā noteiktajā kārtībā nav iecelts (ievēlēts) pārvaldnieks (direktors), c) persona, kura ieņem amatu, kas dod tiesības uz darba samaksu, d) persona, kura ir noslēgusi kādu no Civillikuma IV daļas 15.nodaļā paredzētajiem līgumiem un nav reģistrēta kā saimnieciskajā darbībā gūtā iedzīvotāju ienākuma nodokļa maksātāja vai kā uzņēmumu ienākuma nodokļa maksātāja, e) Iekšlietu ministrijas pakļautībā un pārraudzībā esošas iestādes ierindas vai komandējošā sastāva darbinieks vai Aizsardzības ministrijas pakļautībā un pārziņā esošas struktūrvienības militārpersona, f) valsts civildienesta ierēdnis (ierēdņa kandidāts) *(Likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" 1.panta 2.punkts).*

Tādējādi, ņemot vērā minēto tiesisko regulējumu, secināms, ka personas atrašanās darba ņēmēja statusā laikā no 1998.gada 1.janvāra līdz 2000.gada 31.decembrim automātiski izslēdza iespēju tai atrasties arī pašnodarbinātas personas statusā.

[12] Lietā nav strīda par to, ka 1998. un 1999.gadā pieteicēja bijusi reģistrēta nodokļu administrācijā kā pašnodarbināta persona.

Attiecībā uz 1998.gadu tiesa konstatē, ka lietā Dienesta 2011.gada 1.aprīļa izziņa Nr.8.17.2.1.-3/12437 ar pielikumu *(lietas 10.- 11.lapa)* apliecina, ka pieteicēja kā pašnodarbinātā persona par 1998.gadu ir aprēķinājusi un samaksājusi VSAOIe Ls 170,88 apmērā.

Attiecībā uz 1999.gada pirmo ceturksni tiesa konstatē, ka lietā esošais ziņojums par pašnodarbinātā valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām 1999.gada I ceturksnī *(lietas 101.lapa)* liecina vienīgi par to, ka VSAOIe aprēķinātas, bet no tā nav konstatējams, vai tās veiktas. Vienlaikus tiesa konstatē, ka Dienests lietā nav iebildis pret pieteicējas norādīto, ka arī 1999.gada I ceturksnī VSAOIe pieteicējai kā pašnodarbinātai personai budžetā nomaksātas.

[13] No lietas materiāliem attiecībā uz valsts sociālās apdrošināšanas sistēmā 1998.gadā un 1999.gada I ceturksnī reģistrēto informāciju tiesa konstatē un secina turpmāko.

[13.1] Aģentūra, aprēķinot pieteicējai valsts pensiju, vadījusies no šādas Valsts sociālās apdrošināšanas sistēmā reģistrētas informācijas par 1998. – 1999.gadu *(skat. lietas 46.- 49.lapa, 9.lapa):*

1) ka 1998.gada 1.janvārī pieteicējai reģistrēts darba ņēmēja statuss */darbavieta/*;

2) ka 1998.gada 5.aprīlī pieteicējas darba ņēmēja statuss */darbavieta/* zaudēts;

3) ka 1998.gada 1.maijā pieteicējai reģistrēts darba ņēmēja statuss */darbavieta/*;

4) ka 1999.gada 1.martā aprīlī pieteicējas darba ņēmēja statuss */darbavieta/* zaudēts;

5) ka valsts sociālās apdrošināšanas iemaksas par pieteicēju kā par darba ņēmēju 1998. gadā veiktas par aprīli no ienākumiem Ls 160, par maiju no ienākumiem Ls 70, par novembri no ienākumiem Ls 58,79, par decembri no ienākumiem Ls 58,79 *(lietas 9.lapa*).

Ņemot vērā minēto kopsakarā ar sprieduma [10] – [11] punktā norādīto, tiesa atzīst, ka Aģentūrai nebija pamata ņemt vērā pieteicējas kā pašnodarbinātās personas obligātās iemaksas par periodiem, kad pieteicēja atradās darba ņēmēja statusā, pie nosacījuma, ja lietā nebija pierādījumi par pretējo.

Tiesa konstatē, ka pieteicēja Aģentūrā iesniegusi Dienesta 2011.gada 1.aprīļa vēstuli Nr.8.17.2.1.-3/12437 ar pielikumu *(lietas 10.-11.lapa)*, kas liecina, ka pieteicēja kā pašnodarbinātā 1998.gadā budžetā veikusi VSAOIe Ls 170,88 apmērā. Tā kā lietā bija pretrunīgi pierādījumi, iestādei šie pierādījumi bija jāvērtē.

[13.2] Ar 2012.gada 10.augusta vēstuli Nr. 2.3/63084 Dienests informējis tiesu, ka konstatējis kļūdu Nodokļu informācijas sistēmā – datu bāzē nekorekti ievadīts pieteicējas darbā pieņemšanas datums, un ka tādējādi 2012.gada 2.augustā minētie dati koriģēti atbilstoši */darbavieta/* ziņojumā par darba ņēmēju kustību norādītajam, un pieteicējas darbā pieņemšanas datums labots no 1998.gada 1.janvāra uz 1998.gada 1.aprīli.

[13.2.1] Faktu, ka pieteicēja darba ņēmēja statusu ieguvusi 1998.gada 1.aprīlī, apliecina ziņojumā par darba ņēmēju kustību par 1998.gada aprīli ietvertā informācija *(lietas 111.lapa).*

[13.3] Tādējādi tiesa atzīst, ka Aģentūra, aprēķinot pieteicējai pensiju, vadījās no kļūdainas Valsts sociālās apdrošināšanas sistēmā ievadītās informācijas, kas bija tās rīcībā, kā arī objektīvi neizvērtēja pieteicējas iesniegtos pierādījumus, lai novērstu jebkādas šaubas, ja konstatēta tāda situācija, kādai tiesiski nevajadzētu pastāvēt – pieteicēja pretēji likumā noteiktajam, ir darba ņēmēja un pašnodarbinātā, kura veica par sevi valsts sociālās apdrošināšanas maksājumus.

Ņemot vērā spriedumā iepriekš konstatēto tiesa atzīst, ka ar 2012.gada 10.augusta vēstuli Nr.22.3/63084 un ziņojumiem par darba ņēmēju kustību kopsakarā ir pierādīts fakts, ka saistība ar */darbavieta/* pieteicējai 1998.gadā pastāvējusi no 1.aprīļa, bet ne no 1.janvāra, kā tas redzams pēc valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas datiem.

[14] Izskatāmās lietas prasījuma robežās vērtējot pieteicējas apgalvojumu, ka kopš laika, kad viņa uzņemta */kolēģija/* 1996.gadā un reģistrējusies kā pašnodarbināta persona, viņa vairs nav bijusi darba ņēmēja un ar */darbavieta/* viņai patstāvīgas darba attiecības nav bijušas, tiesa pārbauda, vai pieteicējas paskaidrojumus lietā apstiprina citi pierādījumi.

Tiesa konstatē turpmāko.

[14.1] */darbavieta/* sastādītajā ziņojumā par darba ņēmēju kustību 1998.gada aprīlī, ailē „paziņojuma saturs", līdzās ierakstam par darba ņēmēja statusa iegūšanu 1998.gada aprīlī, izdarīts ieraksts „līgumdarbs" *(lietas 118.lapa).*

[14.2] */darbavieta/* sastādītajā ziņojumā par darba ņēmēju kustību 1998.gada maijā, ailē „paziņojuma saturs", līdzās ierakstam par darba ņēmēja statusa iegūšanu 1998.gada 1.maijā, izdarīts ieraksts „pieņemta darbā" *(lietas 63.lapa).*

[14.3] */darbavieta/* 2011.gada 14.septembra izziņā Nr.01-17/221 norādīts, ka */darbavieta/* arhīvā neatrodas dokumentu, kas pamatotu pastāvīga darba attiecības ar *I.F.* laikā no 1998.gada 1.septembra līdz 1999.gada 1.martam, un, ka *I.F.* bija pieaicināta pasniedzēja valsts administrācijas skolas pasūtītajos kursos, kuros apmācīja civildienesta ierēdņu kandidātus, un vadīja kursu *„/Nosaukums/"*; 1998.gadā šādu kursu viņa vadīja aprīļa un maija mēnešos, par ko viņai izmaksāta darba samaksa un par viņu nomaksāti nepieciešamie nodokļi; 1999.gada 1.ceturksnī *I.F.* kursus nav vadījusi *(lietas 56.lapa).*

[14.4] */darbavieta/* 2012.gada 1.jūnija izziņā Nr.01-08-78 uz tiesas pieprasījumu norādīts, ka nav iespējams iesniegt tiesā dokumentus par *I.F.* darba attiecībām ar */darbavieta/*. *I.F.* veica lektora pienākumus Valsts administrācijas skolas pasūtītajos ierēdņu apmācības kursos 1998.gadā. */darbavieta/* ierēdņu apmācības kursus organizēja saskaņā ar sadarbības līgumu, kas noslēgts 1997.gada 20.oktobrī ar Valsts administrācijas skolu. 1998.gadā likums neuzlika par pienākumu obligāti slēgt darba līgumu, līdz ar to šāda darba līguma ar *I.F.* nav. (..). */darbavieta/* arhīvā nav atrodamas ziņas par *I.F.* kā darba ņēmēju, līdz ar to nav ziņojuma par darba ņēmēju kustību 1998.gadā. 1998.gadā grāmatvedība tika kārtota elektroniski. 2002.gada grāmatvedības uzskaites sistēma tika mainīta, līdz ar to nav piekļuves morāli novecojušām datorprogrammām *(lietas 90.lapa).*

[14.5] No pieteicējas sniegtajiem paskaidrojumiem lietā izriet, ka pieteicēja konsekventi neuzstāj uz to, ka viņai nav bijušas darba attiecības ar */darbavieta/*, bet gan norāda, ka šīs darba attiecības nav bijušas patstāvīgas, respektīvi – ka viņa nav bijusi augstskolas štata darbinieks, bet kā licenzēta pasniedzēja piedalījusies kursu vadīšanā.

[14.6] No valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas datiem par pieteicējas ienākumiem */darbavieta/* redzams, ka 1998.gada aprīlī pieteicējas ienākumi ir Ls 160, maijā ir Ls 70 *(lietas 74.lapa, sējuma lapa ar Nr.218).*

[14.7] No valsts sociālās apdrošināšanas sistēmas datiem un SIA */darbavieta 2/* iesniegtajiem ziņojumiem redzams, ka pieteicējas ienākumi SIA */darbavieta 2/* 1998.gada novembrī ir Ls 58,79 *(lietas 74.lapa, sējuma lapa ar Nr.218)*, decembrī ir Ls 58,79 *(lietas 74.lapa, sējuma lapa ar Nr.203).*

Izvērtējusi pierādījumus tiesa uzskata, ka norādītā informācija ziņojumu ailē „paziņojuma saturs" līdzās ziņām par darba ņēmēja statusa iegūšanu, dod pamatu tiesai uzskatīt, ka tādu tiesisko attiecību nodibināšana ar pieteicēju, kuru rezultātā pieteicēja ieguvusi darba ņēmēja statusu, ir notikusi. Tiesas ieskatā, šādu faktisko apstākļu rašanās pamatojums konkrētajā lietā pastāvošajos apstākļos var būt vienīgi savstarpēji atklātas komunikācijas trūkums starp personu un darba devēju, kā dēļ attiecīgajam darba devējam ar pieteicēju nodibinātas tādas attiecības, kuru rezultātā pieteicēja, būdama pašnodarbināta persona, ieguvusi darba ņēmēja statusu likuma „Par valsts sociālo apdrošināšanu" izpratnē. Pretējā gadījumā tiesa neatrod loģisku izskaidrojumu ne paskaidrojošajiem ierakstiem ziņojumos, ne tam, kāpēc lai darba devējs iesniegtu nodokļu administrācijā ziņojumus par personas pieņemšanu darbā un atbrīvošanu no darba, kā arī veiktu par konkrēto personu VSAOIe. Turklāt arī pati pieteicēja konsekventi nepieturas sākotnēji sniegtajiem paskaidrojumiem par to, ka darba līgumi ar viņu netika noslēgti. Akcentu gan pieteicēja savos paskaidrojumos, gan */darbavieta/* izziņās liek uz to, ka pieteicējai ar */darbavieta/* nav bijušas pastāvīgas darba attiecības un pieteicēja nav bijusi */darbavieta/* štatu sarakstā.

Vienlaikus tiesa atzīst, ka lietā esošie pierādījumi neliecina par to, ka laikā no 1998.gada 1.maija līdz 1999.gada 1.martam, kas ziņojumā norādīts kā brīdis, kad pieteicēja zaudējusi darba ņēmēja statusu, pieteicējai būtu pastāvējusi stabila un noturīga saikne ar

/darbavieta/. Viena no darba līguma obligātajām sastāvdaļām ir darba samaksa. Darba samaksu */darbavieta/* pieteicējai aprēķinājusi tikai 1998.gada aprīlī un maijā. Kā saskanīgi apliecinājusi gan pieteicēja, sniedzot paskaidrojumus, gan */darbavieta/* 2011.gada 14.septembra izziņā, pārējos gada mēnešos pieteicēja */darbavieta/* kursus nav vadījusi, proti – nav strādājusi, un tādējādi ienākumus nav guvusi. Minētais, tiesas ieskatā ir pamats tam, lai atzītu, ka 1998.gada 1.maijā iegūto darba ņēmēja statusu pieteicēja faktiski zaudējusi tad, kad */darbavieta/* beigusi vadīt kursus.

Tā kā */darbavieta/* 2011.gada 14.septembra izziņā norādītais liecina par to, ka kursus pieteicēja vadījusi 1998.gada aprīlī un maijā, bet konkrēts datums netiek norādīts, tiesa atzīst, ka pieteicējai darba tiesiskās attiecības ar */darbavieta/* pastāvējušas gan 1998.gada aprīlī - atbilstoši ziņojumā par 1998.gada aprīli norādītajam, gan 1998.gada maijā - visu mēnesi.

Vadoties no minētā tiesa atzīst par pierādītu, ka 1998.gada 5.aprīlī zaudēto darba ņēmēja statusu *I.F. /darbavieta/* ieguvusi 1998.gada 1.aprīlī, un laikā no 1998.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 31.martam pieteicēja nav atradusies darba ņēmēja statusā, bet 1998. gada 1.maijā iegūto darba ņēmēja statusu */darbavieta/* pieteicēja zaudējusi 1998.gada 31.maijā, un laikā no 1998.gada 1.jūnija līdz 26.novembrim, ieskaitot, laikā no 1998.gada 28.novembra līdz 16.decembrim, ieskaitot, un laikā no 18.decembra līdz 1999.gada 1.martam nav atradusies darba ņēmēja statusā.

Tā kā pieteikums par labvēlīga administratīvā akta izdošanu pēc būtības ietver arī konstatēšanas pieteikumu, tiesa izdarīto secinājumu ietver arī sprieduma rezolutīvajā daļā, atzīstot par konstatētām tiesiskās attiecības, kas ietekmē personas tiesības uz valsts pensiju.

[15] Ņemot vērā visu spriedumā konstatēto un secināto tiesa atzīst, ka pastāv priekšnoteikumi pieteicējai labvēlīga administratīvā akta izdošanai – pensijas pārrēķināšanai, pieteicējas apdrošināšanas stāžā 1998.gadā un 1999.gada I ceturksnī ieskaitot periodus, kad pieteicēja nav atzīstama par darba ņēmēju, bet kā pašnodarbinātā persona veikusi VSAOIe, un ņemot vērā minēto periodu apdrošināšanas iemaksas.

[16] Pieteikuma lūguma daļā kā atsevišķs prasījums norādīts lūgums iekļaut valsts sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmā datus par pašnodarbinātās personas obligātiem sociālajiem maksājumiem laika periodā no 1998.gada 1.janvāra līdz 1999.gada martam.

Tādējādi pieteicējas pieteikums satur arī pieteikumu par iestādes faktisko rīcību.

No lietas materiāliem tiesa nekonstatē, ka ar šādu atsevišķu prasījumu pieteicēja būtu vērsusies kompetentajā nodokļu administrēšanas iestādē. Tādējādi tiesa atzīst, ka attiecībā uz minēto prasījumu, ja pieteicēja to izdalījusi kā atsevišķu prasījumu, kas satur lūgumu uzlikt iestādei pienākumu veikt konkrētu faktisko rīcību, nav ievērota lietas ārpustiesas izskatīšanas kārtība.

Saskaņā ar APL 278.panta 1.punktu, lietas iepriekšējās ārpustiesas izskatīšanas kārtības neievērošana ir pamats pieteikuma atstāšanai bez izskatīšanas. Tādējādi pieteikums šajā daļā atstājams bez izskatīšanas.

[17] Par pieteikuma iesniegšanu tiesā pieteicēja samaksājusi valsts nodevu Ls 20 *(lietas 5.lapa).*

Saskaņā ar APL 126.panta pirmo daļu, ja pieteikums pilnībā vai daļēji apmierināts, tiesa piespriež no atbildētāja par labu pieteicējam viņa samaksāto valsts nodevu.

Tā kā pieteicējas pieteikums daļēji apmierināts, no Latvijas Republikas par labu pieteicējai piespriežama viņas samaksātā valsts nodeva Ls 20.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.- 251.pantu, 278.panta 1.punktu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda:

1. **apmierināt** *I.F.* pieteikumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu.

2. **Atzīt, ka**:

2.1 1998.gada 5.aprīlī zaudēto darba ņēmēja statusu *I.F. /darbavieta/* ieguvusi 1998.gada 1.aprīlī, un laikā no 1998.gada 1.janvāra līdz 1998.gada 31.martam *I.F.* nav atradusies darba ņēmēja statusā;

2.2 1998.gada 1.maijā iegūto darba ņēmēja statusu */darbavieta/ I.F.* zaudējusi 1998.gada 31.maijā, un laikā no 1998.gada 1.jūnija līdz 26.novembrim, ieskaitot, laikā no 1998.gada 28.novembra līdz 16.decembrim, ieskaitot, un laikā no 18.decembra līdz 1999.gada 1.martam *I.F.* nav atradusies darba ņēmēja statusā.

3. **Uzdot Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai** mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās brīža veikt pensijas pārrēķinu, *I.F.* apdrošināšanas stāžā 1998.gadā un 1999.gada I ceturksnī ieskaitot periodus, kad pieteicēja nav atzīstama par darba ņēmēju, bet kā pašnodarbinātā persona veikusi VSAOIe, un ņemot vērā minēto periodu apdrošināšanas iemaksas.

4. **Atstāt bez izskatīšanas** *I.F.* pieteikumu daļā, kurā lūgts iekļaut valsts sociālās apdrošināšanas informācijas sistēmā datus par viņas kā pašnodarbinātās personas obligātajiem sociālajiem maksājumiem laika periodā no 1998.gada janvāra līdz 1999.gada martam.

5. **Piespriest** no Latvijas Republikas par labu *I.F.* valsts nodevu Ls 20.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā divdesmit dienu laikā no sprieduma sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Liepājas tiesu namā.

Tiesnese *(personiskais paraksts)* S.Sērdiene

NORAKSTS PAREIZS
Administratīvās rajona tiesas tiesnese S.Sērdiene

Liepājā, 2012.gada 28.septembrī